

EROI BOTOȘĂNENI AI RĂZBOIULUI PENTRU INDEPENDENȚĂ

OCTAVIAN LIVIU ȘOVAN

Istoria războiului din 1877—1878 consemnează eforturile unanime ale întregului popor român în vederea obținerii idealului de veacuri, independența de stat. Acest ideal, pentru a fi realizat, a necesitat concentrarea eforturilor întregului popor, care, fie prin jertfele date pe câmpul de luptă, fie prin sprijinirea sub toate formele a armatei, a dat dovadă de înalt patriotism și abnegație.

În efortul general din acei ani pentru obținerea independenței, un aport prețios, prin importante contribuții materiale, prin numeroase jertfe pe câmpul de luptă, și-au adus și fostele județe Botoșani și Dorohoi.

Este cunoscut faptul că, în galeria marilor eroi căzuți în lupta pentru neafârțarea țării — alături de Walter Mărăcineanu, George Șonțu, Dimitrie Giurescu și alții — luptătorii din nordul Moldovei, încadrați în regimentul 16 dorobanți sau în alte unități militare, și-au înscris la loc de frunte numele, dovedind înalte virtuți ostășești și un deosebit spirit de jertfă.

Au intrat în conștiința neamului numele unor eroi ca Mihail Romano, căpitan în regimentul 5 de linie, căzut la asaltul din 30 august asupra redutei Grivița, sublocotenentul I. V. Elefterescu, care a căzut eroic, comandînd o secție din cadrul renumitei „baterii de la Movilă“, sublocotenentul Ioan Frunzetti, din regimentul 4 linie, căzut la asaltul de la Smîrdan, sublocotenentul Dimitrie Lemnea, din regimentul 7 linie, căzut la asaltul redutei Grivița II.

Comportarea eroică a armatei în război, ilustrată de numele unor cunoscuți luptători care și-au jertfit viața pe altarul patriei, este suma vitejiei tuturor ostașilor anonimi care au dat dovada unei abnegații deosebite, recunoscute cu admirație în unanimitate.

Între unitățile militare din cadrul tinerei armate a României, care a pecetluit cu armele independența țării se numără și istoricul regiment 16 de dorobanți, care a dat grele jertfe pe câmpul de luptă, pierzînd peste patru cincimi din efective.¹

---

¹ La 23 mai 1877 se raporta efectivul regimentului; 14 ofițeri, 1536 trupă. La 7 ianuarie 1878, generalul Cerchez, comandantul Diviziei a IV-a, raporta Marului Cartier că „efectivul luptătorilor regimentului 16 dorobanți este între 300—350 oameni, prin urmare nici cît un batalion, companiile nu au decît un singur ofițer, căpitanii nu sînt decît trei...“ v. Ștefan Cervatiuc, *Drum de glorie, Despre campania din 1877 a regimentului 16 dorobanți din Botoșani*, în „Clopotul, supliment politic, social și cultural“, febr. 1977, p. 7.

Generosului spirit de jertfă al acestui regiment îi stau mărturie monumentele din piatră, bronz și marmură răspândite în comunele județului Botoșani sau tablourile din biserici ce consemnează numele celor căzuți în luptă.

„În amintirea vitejilor căzuți în războiul pentru independență în 1877—1878“ — consemnează monumentul eroilor din Flămânzi, ridicat prin contribuția sătenilor, în amintirea celor șapte țărani ostași din comună căzuți pentru patrie.

„În amintirea vitejilor Amarandei Gheorghe, Antohi Gheorghe, Atoamei Ion, Gavriileț Dumitru, soldați din regimentul 16 dorobanți, din co-

Flămânzi. Monumentul eroilor căzuți în războiul pentru independență din 1877—1878.

muna Virfu-Cîmpului, morți pentru țară în războiul de neafirmare din 1877—1878. Patria Recunoscătoare“ — spune un tablou din biserica din Virfu-Cîmpului.

Sînt doar cîteva din numeroasele mărturii ale grijei cu care locuitorii din comunele judeţului au ţinut să consemneze pentru amintirea urmaşilor pe cei care, plecaţi de la coarnele plugului, au apărut cu arma în mîină libertatea neamului.

Un interesant document găsit în unul din satele judeţului reliefează în mod deosebit trei momente semnificative din istoria ţării: 1877—1907—1918. Este vorba de o fotografie executată în anul 1912, la una din activităţile organizate de Ateneul român din Dorohoi — fotografie ce păstrează amintirea unor ţărani din comunele Ibăneşti şi Cristineşti, jud. Botoşani, participanţi la războiul de independenţă. Unul din aceşti veterani, caporalul Țugurlan Gheorghe s-a distins în luptele din 7 octombrie 1877 pentru cucerirea redutei Carol, unde a și fost rănit. Pentru purtarea sa piduitoare, a fost decorat cu medalia „Virtutea militară”.²

De altfel, fotografia scoate în evidență piepturile acoperite cu decorații militare române și rusești a acestor veterani, dovadă grăitoare a bravurii dovedite pe cîmpurile de bătălie.

Peste treizeci de ani, în dramaticul 1907, toți acești veterani căliți în războiul din 1877—1878 au fost nevoiți să poarte un alt război, acela al obidiților contra celor avuți, război care avea să aducă 11.000 de victime. Și totuși, peste cîțiva ani, cei care în 1907 primiseră gloanțe în loc de pămînt, nu au pregetat să se ridice pentru neațurnarea țării, acoperindu-se de glorie în luptele de la Mărăști, Mărășești și Oituz.

Unul din eroii anonimi ai războiului din 1877—1878, al cărui nume îl întîlnim în lunga listă a celor evidențiați pentru „fapte meritorii de curaj și devotament” a fost și Stroe Buican „...fost locotenent în armata română... care a luat parte în luptele de la 1848 din Dealul Spirii și la războiul de la 1877 contra turcilor”, după cum atestă cuvintele gravate în crucea de piatră de la cîpătîiul mormîntului său. O descoperire făcută cu ocazia amenajării, de către forurile locale din Dorohoi, a Cimitirului eroilor, avea să aducă astfel prima informație despre un ostaș a cărui carieră traversează o perioadă hotărîtoare din istoria țării. Deshumarea avea să aducă la lumină epoleții și resturi din uniforma de ofițer a celui pomenit în lapidara inscripție.

Pornind de la sumarele date, pătrunși de semnificația lor deosebită, am încercat să găsim confirmarea lor în documentele de arhivă, pentru a pune în lumină cîteva elemente din cariera unui ostaș, care poate fi confundată cu istoricul începuturilor și dezvoltării, cu glorioasele fapte de arme ale tinerei oștiri a României moderne.

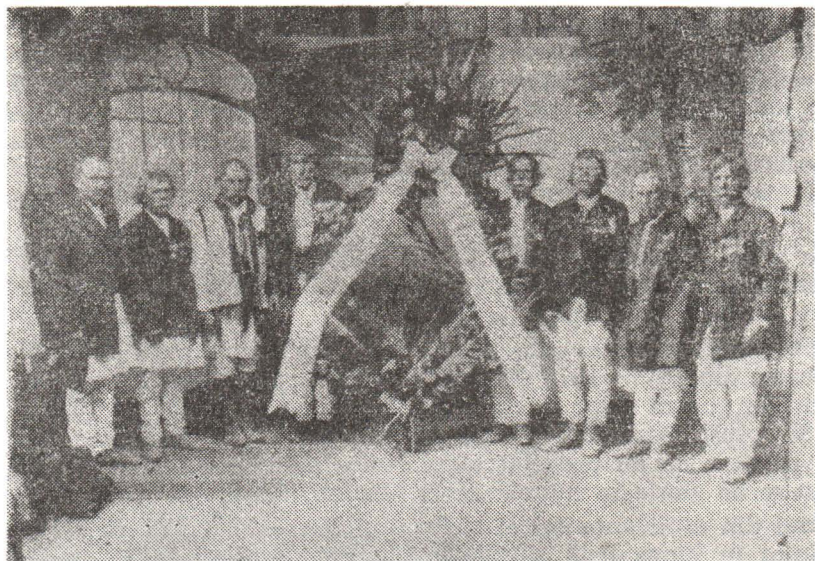
Este îndeobște cunoscut că după perioada fanariotă, în timpul căreia armatele principatelor române au fost practic desființate, prima jumătate a șec. al XIX-lea avea să aducă formarea primelor elemente ale unei mișcări naționale³. Tinăra armată a stat în permanență în grija factorilor de

² Arhivele Statului, București, fond M.S.M., dos. 253, a, 1877-1878, p. 56.

³ *** *România în războiul de independență*, Editura Militară, București, 1977, p. 56.

răspundere, mai ales după 1859, avînd în vedere posibilitatea de a face față cu succes la evenimentele care se profilau cu certitudine.

Primul examen al capacităților, al potențialului de luptă al armatei române a fost dat la 13 septembrie 1848, în luptele din Dealul Spirii din București, cînd trupele turcești ce trecuseră Dunărea pentru reprimarea

De la stînga la dreapta : Solcan Neculai, participant la luptele din primul război mondial ; Miron A. Neculai, Agrigoroșoia Ilic, Năstase V. Ion, Porfireanu Vasile, Gurzu Ion, Solcan Gheorghe, Țugurlan Gheorghe, veterani ai războiului de independență. Toți cei opt au fost în primele rînduri ale răscoalei din 1907.

revoluției au întîmpinat rezistența companiei de pompieri comandată de căpitanul Pavel Zăgănescu și a unor subunități din regimentele I și II infanterie de sub comanda colonelului Radu Golescu ⁴.

În rîndurile regimentului II, care a dat grele jertfe în această luptă, s-a numărat și Stroe Buican. Aparența lui la acest regiment ne este confirmată de Ordinul de zi 176 din 6 iulie 1861 al domnitorului Al. I. Cuza, prin care, în urma inspecției făcute acestui regiment, se acordă, „drept mulțumire“, pentru „plăcută stare“ a „regimentului 2 de linie“, dreptul de „a purta dragon cu fir“ unui număr de ostași printre care și sergentului major Stroe Buican. ⁵

Născut la 16 decembrie 1830, Stroe Buican se înrolează la vîrsta de 17 ani, în 16 decembrie 1847, ca soldat ⁶. În anul 1851 este avansat sergent, pentru ca în anul 1868, la 9 august, prin decret al lui Carol I, subofițerul

⁴ *Pagini din istoria pompierilor*. București, 1976, p. 32.

⁵ *Monitorul Oastei*, 1861, iulie 14. nr. 38.

⁶ *Anuarul Armatei Române*, 1878, p. 205.

Stroe Buican din regimentul 2 infanterie să fie înaintat la gradul de sublocotentent.

Sînt peste douăzeci de ani de carieră în armată, de acumulare de experiență în instrucția trupelor în calitate de subofițer, care, împreună cu necesitatea de cadre în armata în continuă întărire și reorganizare aveau să-i aducă gradul de ofițer.

În această calitate este mutat la regimentul 7 dorobanți, în compania 19 Bașeu, cu reședința la Săveni⁷. Aici, în 1873, la 9 august, este înaintat la gradul de locotentent⁸.

Sînt ani de eforturi, de pregătire a unei oștiri care să fie capabilă să lupte pentru scuturarea unei dominații de secole. Se aștepta numai momentul prielnic care să permită realizarea cu succes a acestui dezi-derat.

Continuîndu-se politica de dezvoltare și modernizare a armatei în vederea măririi capacității de apărare a țării, în baza Înaltului decret 2195, pe lângă cele 8 regimente de dorobanți existente sînt create încă 8 regimente, începînd de la 1 ianuarie 1877⁹. Este începutul unui an hotărîtor în istoria luptei pentru neațîrnarea țării.

La începutul acestui an, locotententul Stroe Buican se află la comanda companiei 8 Bașeu, din Batalionul 2 al regimentului 16 dorobanți, unitate nou creată prin decretul amintit mai sus. Cu acest regiment, ce pleacă spre București în 11 aprilie 1877¹⁰, Stroe Buican participă la acțiunile de apărare a teritoriului românesc pînă la sosirea trupelor ruse, iar apoi, după trecerea Dunării, la toate episoadele de luptă ale regimentului său care au pus în evidență valoarea, combativitatea pentru un ideal de veacuri¹¹.

Ca urmare a comportării deosebite pe cîmpul de luptă, pentru faptele sale vitejești, locotententului Stroe Buican, prin Decretul nr. 443 din 28 februarie 1878 i s-a acordat dreptul de a purta medalia „Virtutea militară” de aur¹².

Întoarse din războiul victorios, trupele regimentului 16 dorobanți sînt demobilizate la 5 august, fiind primate în triumf, la 16 august 1878,

7 Ibidem, p. 75.

8 *Monitorul Oastei*, 1873, p. 251.

9 Olteanu C-tin, general-maior ș.a., *Cronica participării armatei române la războiul de independență*, Buc., Ed. Militară, 1977, p. 43.

10 Ibidem, p. 81.

11 Relatînd luarea unui drapel turcesc de pe reduta Grivița în celebrul atac din 30 august 1877 de către sergentul Grigore Ion al Lucăi din compania III Burdujeni, batalionul 1 al regimentului 16 dorobanți, fostul comandant al acestui batalion, căpitanul în retragere Negoescu Petru, amintește la cîțiva ani după evenimente: „În ziua de 30 august 1877, la atacul redutei Grivița... vîd în stînga mea pe numitul sergent (n.n. — Grigore Ioan al Ducăi)... avansînd spre mine cu un steag turcesc și-mi raportă că l-a răpit în momentul escaladării, luat de la inamici în momentul cînd evacuum reduta. După ce ne-am văzut stăpîni pe redută la orele 7 seara, l-am desfășurat... în prezența trupeii mele ce se găsea lângă mine și a locotententului Stroe Buican care m-a urmat la atac.” — v. Iosif E. Naghiu, *Un erou al neamului, Grigore Ioan al Lucăi*, „Opinia studentească”, an III, nr. 8 (20), Iași, dec. 1976.

12 *Monitorul Oastei*, 1878, p. 136.

de locuitorii județelor Botoșani și Dorohoi. Ofițer de carieră, Stroe Buican își continuă munca de o viață întreagă.

În 1879 îl găsim mutat la regimentul 6 infanterie de linie¹³, pentru ca apoi, în 1882 să iasă la pensie¹⁴, după ce, timp de 35 de ani și-a servit țara sub arme. Se stinge din viață la 23 noiembrie 1897, fiind înmormintat în cimitirul din Dorohoi.

Această scurtă biografie a unui ostaș ca atâția alții, care în momentele de cumpănă ale țării și-au făcut cu prisosință datoria, se integrează în istoria unei generații care a trăit sub semnul unor evenimente deosebite din istoria țării. Participant la două episoade de referință din istoricul faptelor de arme ale armatei române, „anonimul“ pînă acum, Stroe Buican, poate fi considerat un simbol al unei generații care prin lupta sa a pus bazele unui stat liber, neatîrnat, a contribuit la dezvoltarea liberă, la progresul poporului român.

R é s u m é

Pendant la guerre de l'indépendance de la Roumanie de 1877-1878, les départements du Nord de la Moldavie, Botochani et Dorohoi, ont apporté une contribution remarquable, matérielle et humaine aussi.

Parmi les rangs des héros tombés aux des combats, il faut mentionner le capitain Mihail Romano, les souslieutenats I. V. Elefeteresco, Ioan Frunzetti, Dimitrie Lemnea.

Le regiment 16 dorobantzi dont les soldats étaient du Nord de la Moldavie s'est distingué particulièrement, les héros restés sur le champ de guerre sont rappelés jusqu'aujourd'hui par des monuments bâtis partout dans notre département, par des tableaux des églises, ainsi que d'autres témoins.

De ceux qui se sont remarqués pendant cette guerre, nous signalons le lieutenant Stroe Buican ancien combattant à la lutte de 13 Septembre 1848 de Dealul Spirii, qui de simple fantasin est devenu officier ; il a reçu la médaille d'or „La Vertu militaire“, pour ses exploits aux cours des combats, de la Bulgarie. Mort en 1897 et enterré dans la Cimetière des héros de Dorohoi, Stroe Buican est resté un symbole d'une génération qui par ses faits d'armes a fondé l'État roumaine modern, libre, indépendant.

13 *Anuarul Armatei Române*, 1879.

14 *Anuarul pensionarilor militari*, 1890, p. 23.